

Oponentský posudek dizertační práce

Studentka: Mgr. Alena Coblence

Název práce: Performativita teoretických konceptů: Prostorové a institucionální změny v Pražském metropolitním regionu v důsledku politiky soudržnosti EU

Oponent: RNDr. Petr Jehlička, PhD.

Pracoviště: Etnologický ústav a Sociologický ústav AV ČR

Dizertační práce Aleny Coblence má za cíl vystihnout, na příkladu procesu vzniku a vývoje znalostní lokality a ustavení metropolitního regionu v českém kontextu, jak se teoretické koncepty stávají skutečností a jak se projevují ve všední realitě aktérů. Důraz je přitom kladen na postupy institucionalizace, jež v sobě spojují diskurzivní a materiální stránku.

1. Komentář ke struktuře práce

Dizertační práce je zpracována jako rozsahem skromná monografie členěná do šesti tématických kapitol, Úvodu a Závěru. Při podrobnějším pohledu toto základní přehledné členění nicméně skrývá několik důležitých odchylek od očekávané "ideální" struktury doktorské práce.

Poměrně překvapivé je zařazení tří výzkumných otázek hned do Úvodu. V něm bych čekal představení tématu výzkumu, vysvětlení jeho důležitosti (a tedy zdůvodnění jeho výběru pro výzkumný projekt) a naznačení výzkumné strategie. Výzkumné otázky se standardně "vynořují" z diskuse s literaturou ("state of the art review"), v níž autor přiblíží současný stav poznání vybraného tématu a identifikuje jeho možné nedostatky, mezery či protikladné výklady, z nichž formulace výzkumných otázek vychází.

Relativně rozsáhlé části textu, které by patřily do diskuse s literaturou (kapitoly 2 a 3), se nacházejí ve dvou kapitolách věnovaných případovým studiím, kde jsou představovány analytické kategorie nebo dokonce teorie (např. teorie regionální institucionalizace se objevuje na str. 75).

Z hlediska organizace textu postrádám dílčí shrnutí argumentace na konci kapitol a jejich sekcí, případně subsekcí, jež by pak byla na vyšší míře zobecnění shrnuta v závěrečné syntetizující diskusi. Až na výjimky jsou kapitoly i jejich sekce ukončeny bez skutečného závěru, shrnutí a "můstku" do další kapitoly či sekce. Toto pojetí ztěžuje čtenáři orientaci v textu i sledování postupného budování argumentu.

2. Připomínky k obsahu

Pojetí geografického výzkumu uplatněné v této dizertační práci je mi blízké a považuji je za velmi přínosné pro prohloubení porozumění důležitých geografických procesů, jak je v práci dobře ukázáno. Jde o konceptuálně a teoreticky ambiciózní projekt, k jehož silným stránkám

patří pojetí regionu jako dynamické kategorie, důraz na význam každodenních praktik pro vytváření místa, relační myšlení, skepse k agency hranic a důraz na sociální konstrukci reality, ale především snaha o produktivní propojení „přístupu přes praktiky“ s performativitou pro lepší porozumění procesům „placemakingu“. Autorka prokazuje v tomto teoretickém materiálu dobrou orientaci i když souvislosti a vztahy mezi jednotlivými koncepty mohly být přehledněji a jasněji prezentovány. Na straně 81 je přesvědčivě a přístupně podaný výklad postupu aktérů při jejich úsilí o institucionalizaci metropolitního regionu. Poslední strany kapitoly „Shrnutí a diskuze“ přinášejí efektivně zpracovaný vhled do motivací a jednání aktérů, jejich vzájemných závislostí a také bariér, jež znesnadňují jejich koordinaci.

Za problematický naopak považuji celkem nekritický přístup k teorii performativity, jež v dizertaci slouží hlavně k vytvoření lepšího porozumění a interpretace studovaných procesů. Jsou performativita a „přístup přes praktiky“ – buď obecně nebo ve vztahu ke dvěma studovaným případům - v něčem problematické?

Prezentovaná zjištění se opírají o analýzu dobře vybrané datové a informační základny v podobě dokumentů a rozhovorů. Chybělo mi však zřetelnější zdůvodnění výběru dvou případových studií pro projekt sledování, jak se koncepty stávají skutečností. Podobně jsem postrádal i vysvětlení konkrétního přínosu propojení těchto dvou případů do jednoho projektu pro posun teoretického poznání. Tedy kromě toho, že dizertace vychází ze dvou publikovaných článků právě na tato témata.

Také pro mě bylo překvapivé, že politika soudržnosti EU, jež se objevuje jako klíčový termín i v samotném názvu dizertační práce, není čtenáři nijak přiblížena a to ani ve formě principů. Přitom její centrální důležitosti pro studovaná témata - i ve smyslu její „agency“ - je v práci několikrát zdůrazněna. Podobně jsem nenašel jasné vysvětlení fungování nástroje ITI.

Samotný Závěr pak vedle zmínky o omezeních tohoto výzkumu a naznačení několika možných směrů budoucího bádání přináší zejména shrnující popis toho, co autorka v dizertační práci dělala a jen v omezené míře se věnuje tomu, jak její výzkum přispěl ke stavu poznání ve srovnání s tím, jak byl zachycen v Úvodu. V ideálním případě by proporce těchto dvou posledně zmíněných komponent Závěru měly být v obráceném poměru.

3. Jazyková a stylistická úroveň práce

Oba články, z nichž dizertace vychází, jsou vydány v angličtině a jsou napsány věcným a elegantním stylem, který čtenáři umožňuje snadné sledování rozvíjené, poměrně komplexní a náročné argumentace. S menší mírou nadsázky lze říct, že nabízejí čtenářský zážitek.

Totéž bohužel neplatí o česky napsané dizertaci. Autorka se dopustila řady gramatických chyb a stylistických lapsů, v jejichž důsledku je text dizertace na několika místech za hranicí srozumitelnosti. Ze strategického hlediska je nešťastné, že se tyto problémy koncentrují zvláště v úvodní části práce, včetně Abstraktu a Úvodu. Je pro mě nepochopitelné, že před odevzdáním práce autorka nenalezla jeden či dva dny na pečlivou kontrolu textu, jež by spolehlivě stačily k odstranění většiny těchto problémů.

Podle mé zkušenosti se na českých univerzitách - na rozdíl od těch britských - chyby v dizertačních pracích nemusí opravovat. V tomto případě bych se v zájmu doktorandky i v mém vlastním jako oponenta přimlouval za výjimku a před zpřístupněním dizertace veřejnosti bych doporučoval důkladnou jazykovou kontrolu.

Seznam těchto chyb a problematických formulací je poměrně dlouhý, a proto zde uvádím jen vybrané příklady reprezentující jejich kategorie:

Abstrakt:

- “Ač poznatky z těchto studií přinesly plno poznatků.....”
- “Pomocí...diskuzí s literaturou nabízí tato dizertace diskuzi....”

Autorka se neorientuje v psaní velkých písmen v češtině (opakovaně: Evropská Komise, Evropská Unie; dále Český Rozhlas, Česká Zbrojovka).

V textu je řada neobratností:

- “praktiky bezdomovců skrze, než nabízejí jiné, více podrobné čtení městského prostoru...” (15);
- “z důvodu profitování ekonomických výhod...” (17);
- “...počáteční pohled se silně vyvinul...” (42);
- “...materiály byly cíleny...” (52);
- “Věta začínající “Institucionalizací...” obsahuje 4x zájmeno “který/á” na méně než 4 řádcích (81);
- Konkrétně podpora v období 2007-2013 do (?) konstrukce....je konkrétním příkladem. (102);
- Není dobré používat přechodníky bez znalosti pravidel: “hrajíc” je přechodník přítomný pro ženský rod, nikoliv pro mužský rod. (86);
- “...kapitola prvně rozebírá...” (myšleno “nejdříve?”).

Objevují se neidiomatická vyjádření, jež znesnadňují porozumění textu včetně, zřejmě, přímých překladů z angličtiny; např.:

- “...problematicky orientované sítě...” (39);
- “Skutečnost, že shora k takovému rozhodnutí nebyla doprovázena žádná pomocná ruka, nechala chopení se této příležitosti jen na lokální úrovni a dává tak za pravdu tvrzení, že mezi prostým získáním znalostního zařízení a místním rozvojem není příčinný faktor” (98);
- “...časová dimenze procesu budování regionů se liší a odlišuje jeden od druhého...” (78);
- “...jako konkrétní manifest této artikulace Evropská Komise navrhla....” (17).

V textu se občas objevují nepřeložené anglické termíny; např. “podle mid-term evaluace” (100).

Je v něm také řada chyb ve shodě podmětu s přísudkem; např:

- ...tyto dvě úrovně rozhodovali a (o?) financovatelné metropolitní agendě....

Text obsahuje množství chyb v interpunkci:

- “Koncept metropolitního regionu, byl...” (17);
- “...staví na předpokladu že...” (23);
- “Podle ní, je klíčové...” (27);
- “...aktérů, a vztahů...” (38).

A je v něm i několik pleonasmů; např.:

- “Objevíly se nové vznikající prostorové vzorce...” (45).

Objevují se hovorové výrazy v situacích, kde nejde o přímou řeč; např.:

- “férové pracovní podmínky” (15).

Vyskytnou se i nesprávné termíny, např.:

- “vláda Středočeského kraje” (zřejmě myšlena Rada kraje) (88).

4. Otázky k obhajobě

- Jak se k sobě vztahují tři výzkumné roviny a tři výzkumné otázky?
- V dizertaci je krátký odkaz na práci britské geografky Doreen Massey. Bylo by možné vysvětlit ve větší míře detailu, v jakém smyslu byly pro vás její práce inspirativní?
- Výzkum byl proveden a práce napsaná v duchu aplikace teoreticko-konceptuálního materiálu (praktiky, performativita, znalostní lokalita, place-making...), jenž vyvinuli západní badatelé, na procesy studované – interpretované - v kontextu střední a východní Evropy, konkrétně v Česku. Setkala jste se při svém výzkumu s náznakem, že aplikace tohoto interpretativního aparátu na české případové studie vyžadovala modifikaci?

5. Závěr

I přes výše uvedené výhrady – týkající se zejména organizační a jazykové stránky předkládaného textu - doporučuji práci k obhajobě. Alena Coblence prokázala schopnost samostatné vědecké práce – včetně sběru dat podle dobře připraveného plánu, jejich analýzy a propojení vlastních zjištění s teoreticko-konceptuálním materiálem. V propojení teorií performativity a praktik a jejich aplikace na interpretaci procesu vzniku znalostní lokality a metropolitního regionu jde o průlomovou práci. Tím je naplněn i požadavek prvku originality kladený na doktorské práce. Důkazem těchto silných stránek předkládané dizertační práce jsou i dva články publikované v kvalitních vědeckých časopisech.

Před zpřístupněním dizertační práce veřejnosti však v každém případě doporučuji její důkladnou jazykovou revizi.

V Praze, 25. května 2021

